

Development of legal regulation in East Europe: experience of Poland and Ukraine : Conference Proceedings, January 27–28, 2017. Sandomierz. P. 117–119. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/245/1/%D0%86%D1%81%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE%D0%B2%20%D0%9A.%D0%AE.%20%D0%AE%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%20%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%81%D1%83%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%83%20%D0%B2%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96.pdf>

2. Ісмайлов К.Ю., Бєлих, Д.В. Інформаційний суверенітет і доктрина інформаційної безпеки України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 1. С. 206-209. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/36132>

3. Про Національну програму інформатизації : Закон України 04.02.1998 № 74/98-ВР. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>

4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 р. «Про Доктрину інформаційної безпеки України» : Указ Президента України від 25 лютого 2017 р. № 47/2017. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/47/2017>.

Артем Кройтор,
кандидат політичних наук, доцент
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ ПРОТИ УКРАЇНИ

Сучасна трансформація міжнародних відносин пов'язана з процесами глобалізації та інформатизації світової політики. У цих умовах увага держав зміщується в сторону потреби забезпечення впливу на формування громадської думки не лише власного населення, але й суспільства інших держав та світового співтовариства в цілому, які перетворюються на об'єкт

інформаційного впливу зацікавленої держави. Війна Російської федерації проти України фактично підірвала основи світопорядку та сталого миру, які склалися після Другої Світової війни. ООН як організація із забезпечення миру у світі виявилась безпорадною в умовах коли член Ради Безпеки розпочинає безпідставну війну проти сусідніх суверенних держав. Прикладом такої ситуації є дії Російської федерації щодо Молдови у 1992 році, Грузії - 2008 році та України у 2014 році. Сучасна повномасштабна війна РФ проти України, що розпочалась 24 лютого 2022 року остаточно поставила під сумнів здатність ООН бути належним запобіжником війни. Більшість держав світу засудили дії РФ та надали підтримку Україні як фінансову так і військову (США, Канада, Польща, Латвія, Литва, Естонія, ЄС). Проте є низка країн, які або підтримують, або надають мовчазну згоду на такі дії. Крім цього цілковитого консенсусу, щодо оцінки дій Росії по відношенню до України не має і в середовищі громадян країн ЄС. Це пов'язано з досить активними та успішними заходами вжитими РФ для просування своїх інтересів на світовій арені та формуванні бажаної для неї громадської думки в інших країнах, зокрема і в Україні.

Термін «публічна дипломатія» трактують як процес комунікації, що пов'язаний з впливом суспільних установок на формування та здійснення зовнішньої політики. Вона охоплює виміри міжнародних відносин, що виходять за рамки традиційної дипломатії та передбачає: культивування урядами громадської думки в інших країнах; взаємодія приватних груп та інтересів певної держави з країнами іншої; звітність про зовнішні справи та її вплив на внутрішню політику; спілкування між тими, чия робота є спілкуванням, як між дипломатами та іноземними кореспондентами; процеси міжкультурних комунікацій (1). Головною метою комунікації в межах публічної дипломатії є інформаційний вплив на світову громадськість та власне суспільство з ціллю мобілізувати суспільство на підтримку тих чи інших урядових дій пов'язаних з досягненням національних інтересів на зовнішньополітичній арені.

Однак якщо демократичні держави через засоби публічної дипломатії прагнуть сприяти просуванню свого привабливого іміджу завдяки висвітленню реальних своїх досягнень в сфері культури, науки, техніки, економіки та способу життя і мислення, то РФ використовує її з метою пропаганди та маніпуляції для виправдання своєї війни агресивної зовнішньої політики, конструюючи та просуваючи в інформаційному порядку денному свою шовіністичні ідею обрамлену в «руський мір». Воят Б. виокремлює наступні напрямки публічної дипломатії Росії:

1. Економічний напрям. Передбачає реалізацію проектів у економічній сфері через діяльність «Петербурзького економічного форуму», «Гайдарівського форуму», з метою залучення інвестицій та створенні іміджу Росії як стабільного економічного партнера для іноземних держав і компаній.

2. Культурні, наукові та освітні проекти. «Щодо освітніх програм для іноземців, то в 2018 році в Росії навчалося 273 тисячі іноземних студентів»: - зазначає дослідник.

3. Соціальні проекти. Досить класичні проте ефективні методи підвищення іміджу Росії, зокрема проекти пов'язані із боротьбою проти наркоманії та СНІДу, надання гуманітарної допомоги країнам, що зазнали стихійних лих та інше

4. Спортивні проекти, зокрема Олімпіада в Сочі – 2014, універсіада Казань-2013, Чемпіонат світу з футболу 2018, чемпіонати світу, Європи тощо. Неабияк яку увагу Росія приділяє досягненню власних спортсменів, прагне аби російські спортсмени підіймалися на п'єдестали у різних змаганнях. Досягається така мета через надання іноземним спортсменам громадянства РФ. Проте Росія, як виявилось не гребувала і незаконними методами досягнення успіху, зокрема скандали, що вибухнули навколо російських спортсменів, що пов'язане з застосуванням допінгових засобів на системному рівні (3).

5. Проект «Церковна дипломатія», «передбачає позиціонування російського патріарха Кирила як громадського дипломата із завданням

підготовки політичного діалогу Росії та інших країн, а не лише як релігійного діяча і глави РПЦ»(3).

7. Медійні проекти: «Russia Profile», «Відкрита Росія», спільні проекти МЗС і РІА «Новости», МІА «Россия сегодня».

Одним із сучасних напрямків публічної дипломатії Росії є діяльність пов'язана з просуванням іміджу Росії в соціальних мережах. Останні події пов'язані з агресивною зовнішньою політикою Російської Федерації щодо анексії Криму, окупації окремих районів Донецької та Луганських областей та повномасштабною війною проти України, що розпочата 24 лютого 2022 року є не новими засобами в досягненні інтересів Росії по відношенню до держав, які входили до складу СРСР. Прикладами є підтримка сецесійних рухів та участь військових сил у Придністровському конфлікті у 1992, воєнні дії проти Грузії та порушення її територіальної цілісності у 2008 році.

Аналіз передконфліктних ситуацій вказує на сприяння з боку Російської Федерації, завдяки методам і структурам своєї публічної дипломатії сепаратистським тенденціям у кожному з цих конфліктів. Проте в умовах гібридної війни проти України, варто зупинитись на аналізі методів російської публічної дипломатії, а точніше сказати зовнішньо-політичної пропаганди РФ в Україні.

Мережа проросійських неурядових організацій в Україні і українських представництв або українських представництв російських структур існувала завжди і підпорядковувалась Росспівробітництву (8). Більшість з цих організацій були утворені у 2009-2010 роках та виступали на підтримку В. Януковича, кандидатуру якого на посаду президента України лобіював Кремль, через діяльність і проросійських політичних сил у вітчизняному політикумі. Після 2014 року певна кількість цих організацій припинила своє існування, однак режим РФ продовжив просувати свої цілі в Україні через діяльність політичних партій, зокрема ОПЗЖ.

Завдання їх діяльності полягає у пропаганді російського погляду на ситуацію в Україні, поширення міфів та стереотипів, сприяння пацифікації та

підриву довіри громадян України не лише до органів державної влади, а й до самої державності, заклики до бойкоту призивної кампанії.

Проросійські настрої, а іноді навіть зневага до української державності у нашому суспільстві пропагувалась рядом громадських організацій, що підпорядковувались Росспівпраці, зокрема: Українське товариство російської культури «Русь» (1992 р.), Всеукраїнська громадська організація «Руська Рада України» (1999 р.), Всеукраїнська громадська організація «Руський рух України» (1999 р.), Громадська організація «Російська община України» (2000 р.), Всеукраїнська громадська організація «Росіяни України» (2005 р.), Громадська організація «Фонд «Руські збори» (2009 р.) тощо (7).

Зазначені організації позиціонували себе як товариства «співвітчизників» апелюючи в своїх ідеях, до міфічної єдності російського та українського народів. Організації такого типу активно просували ідею надання російській мові статусу державної в Україні та у своїй риторичі пропагували зневагу до державної української мови. Зрештою російські громадські організації в Україні стали основою для виникнення проросійських політичних партій з метою пропаганди «руського міра» та лобіювання його ідей у вищих органах державної влади в Україні. Зокрема: Українське товариство російської культури «Русь» сприяло створенню Слов'янської партії; Руський рух України формував партію «За Русь єдину», яка лягла в основу «Руського блоку».

У 2010 році у Харкові була створена громадсько-спортивна організація «Оплот», яка усі свої сили поклала на боротьбу з політикою пам'яті в Україні, організовувала акції з дискредитації історії України. Проте силова структура організації, адже вона містила однойменний спортивний клуб, була задіяна в акціях по розгону учасників протесту «Євромайдан». Як відомо саме учасники цієї терористичної організації, безпосередньо брали участь у війні РФ проти України з 2014 року (6).

Слід також звернути увагу на діяльність Фонду «Русский мир», який мав розгалужену структуру по всій Україні. Зазначений фонд фінансує діяльність всеросійських громадських організацій, що діють поза межами Росії, зокрема в

Україні під егідою даного фонду діяло ВГО «Російське національно-культурне співтовариство» на чолі з Є. Баклановим, який організовував акції направлені на формування історичної пам'яті українського суспільства відповідно до ідей «руського міра» (7). Фонд «Русского мира» має свої центри як на окупованих територіях України так і на підконтрольних, що активно пропагують та впроваджують ідею «руського міра» в життя. Для реалізації концепції «Русского мира» активно залучена Російська Православна Церква, що має достатню підтримку в українському суспільстві. Таким чином РПЦ та її структурний підрозділ в Україні УПЦ МП є одним із елементів структури публічної дипломатії Російської федерації та пропаганди «руського міра»[4]. Варто зазначити що Російська православна церква, та громадські організації, що фінансуються Фондом «Русского мира», разом з проросійськими політичними силами в Україні, а також контрольовані Росспівпрацею медіа у 2018 році розгорнули активну кампанію по дискредитації Вселенського патріархату через початок процедури надання автокефалії Православній Церкві України.

Діяльність російських ЗМІ не лише в Україні, але й у світі продемонструвала низькі стандарти журналістики, коли свідомо у новинах подавались фейкові події не підтверджені фактами, а коментарі журналістів мали очевидно виражений маніпулятивний характер. Однак останнім часом методи пропаганди російських медіа змінились. Вони набули усіх ознак пропаганди, не гребуючи технологіями створення альтернативної реальності, поширюючи відверту брехню, направлену на розлюдження українців.

Останні декілька років Росспівробітництво активно розвиває свою інтернет-присутність, експериментуючи з новими інструментами для взаємодії з зарубіжної аудиторією. Російська цифрова дипломатія оформилася в важливу складову зовнішньої політики та пропаганди. У дослідженні «The Soft Power 30» за 2018 р. російську цифрову дипломатію віднесли до слабких сторін її м'якої сили у зовнішній політиці (2). У заголовках багатьох статей про

російську цифрову дипломатію в західних ЗМІ акцент був зроблений саме на троллінзі.

Отже можна зробити висновок, що методи роботи публічної дипломатії Російської федерації, все ж більше пов'язані з маніпуляцією, пропагандою, підміною інформаційного порядку денного, а стосовно України то риторика російських медіа ресурсів, деяких громадських організацій та навіть церкви спрямована на підриг української державності. Ідеологічною основою публічної дипломатії є концепція «руського міра», яка стала яскравим виразником імперської, шовіністичної зовнішньої політики Російської федерації.

Список використаних джерел:

1. Public Diplomacy Alumni Association URL: <http://www.publicdiplomacy.org/1.htm> (дата звернення: 23.03.2021).
2. The Soft Power 30. URL: https://softpower30-com.translate.goog/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=sc
3. Воят Б. Публічна дипломатія Росії: ключові інструменти реалізації: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., Львів., 2019. С. 57–59. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/53604/2/2019_Voiat_B-Publichna_dyplomatiia_Rosii_57-59.pdf (дата звернення 27.03.2021)
4. Доклад Святейшого Патріарха Кирилла на X Ассамблеє Фонда «Русский мир» URL: <http://www.patriarchia.ru/db/text/4658869.html> (дата звернення 27.03.2021)
5. Експрезидент WADA каже, що Росію недостатньо покарали за допінговий скандал. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2813318-eksprezident-wada-kaze-so-rosiu-nedostatno-pokarali-za-dopingovij-skandal.html> URL: (дата звернення 27.03.2021)
6. Мазур Є. Що таке «Оплот»: все, що варто знати про учасників стрілянини у Харкові. URL: https://24tv.ua/oplot_shho_tse_harkiv_shho_varto_znati_pro_organizatsiyu_oplot_n1224547 (дата звернення 27.03.2021)
7. Мартинюк В. Громадські організації: як ще один фронт гібридної війни Росії. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2803059-gromadski-organizacii-ak-se-odin-front-gibridnoi-vijni-rosii.html> (дата звернення 27.03.2021)

8. Россотрудничество (Федеральное агентство по делам Содружества Независимых Государств, соотечественников, проживающих за рубежом, и по международному гуманитарному сотрудничеству) URL: <https://rs.gov.ru/ru> (дата звернення 27.03.2021)

Ігор Хорт,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри правового забезпечення
безпеки бізнесу ДТЕУ, Керівник навчального Центру професійної підготовки
сил муніципальної безпеки Київської міської військової адміністрації

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ СИЛ ТРО В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ВІДСІЧІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ

24 лютого 2022 року російські війська почали атакувати територію України – як військові об’єкти, так і мирні житлові райони. З того часу міста, селища, села України живуть в жорстоких умовах, які диктує їм війна. Збройні Сили України ще з 2014 року працюють в умовах особливого періоду. Станом на сьогодні це стосується і Сил територіальної оборони. Для захисту кожного міста, селища, села «на місцях» утворилися різні групи, які створюють максимальну безпеку для мешканців громад – територіальна оборона, добровольчі батальйони, волонтерські спільноти.

Саме після ухвалення Президентом рішення про запровадження в Україні воєнного стану завдання, які виконує територіальна оборона, пов’язані із:

захистом території, населення від загроз;

охороною важливих стратегічних і комунікаційних об’єктів, критично важливої інфраструктури;

участю у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами та іншими збройними формуваннями агресора;

ліквідацією наслідків ведення бойових дій.

Територіальна оборона України це система загальнодержавних, воєнних і спеціальних заходів, що здійснюються у мирний час та в особливий період з